

Saneerimine – kas võlausaldajate kottimine kolmes vaatuses või reaalne võimalus ettevõtet aidata?

Aasta pärast, 2018.a. detsembris, möödub 10 aastat saneerimisseaduse jõustumisest Eestis. Üks minu hea sõber, tuntud Eesti advokaat, on saneerimist kutsunud „võlausaldajate kottimiseks kolmes vaatuses“. Mina päris nii ei arva. Samas, minu enda esimene kujutluspilt, kui ma aastaid tagasi kuulsin sõna „saneerimine“, oli lapsepõlves läbi lasteaia võrkaia paistnud punastest tellistest sanitaar-epidemioloogiajaama hoonest.

Arusaamine, et saneerimisel võib olla ka mingi majandusõiguslik sisu, võttis veidi aega. Praeguseks hetkeks olen tegutsenud ligikaudu kümne ettevõtte saneerimisnõustajana ja korduvalt nõustanud saneerimistes ka võlausaldajaid. See artikkel on esimene artikkel kolmeosalisest artiklite sarjast, milles üritaks selgitada, mis asi see saneerimine üldse on ja kas saneerimine on tõesti võlausaldajate kiusamine?

Saneerimisseaduse vastuvõtmise eesmärk oli üllas ning Eestile kindlasti vajalik. Seadusega sooviti vähendada ettevõtete pankrotte, säilitada töökohti ja anda ettevõtjatele veel viimane päästerõngas oma ettevõtte kriisist väljatoomiseks. Rahvusvahelises plaanis sooviti parandada Eesti ettevõtluse rahvusvahelist konkurentsivõimet, kuivõrd enamuses naaberriikidest olid saneerimisseadused juba ammu vastu võetud.

Oma sisult ongi saneerimine mõeldud olema alternatiiviks pankrotimenetlusele. Saneerimise põhimõte on väga lihtne - saneerimises saab ettevõtja kohtult **ajutise** kaitse võlausaldajate nõuete vastu, kuid selle ajaga peab ettevõtte juhtkond koostama ja võlausaldajate juures heaks kiitma nn **saneerimiskava**. Saneerimist aitab ettevõttel läbi viia ja saneerimiskava koostada, kohtu poolt määratud **saneerimisnõustaja**. Saneerimiskava kujutab endast kirjeldust, kuidas ettevõtte juhtkond kavatses taastada ettevõtte kasumliku tegutsemise ja kuidas, sh millises ulatuses, tasutakse võlausaldajate nõuded. Kui ettevõtte ei suuda saneerimiskava võlausaldajatele nõ maha müüa, siis saneerimine lõpetatakse ja enamasti on tulemus pankrot.

Hetkel, kui Eesti majandusel läheb üldiselt hästi, ei ole saneerimisest rääkimine kuigi aktuaalne. Päevakohasemaks muutub teema alati majanduskriisi eelses või majanduskriisi faasis. Võib-olla just see on põhjuseks, et saneerimisest, kui ühest võimalusest ettevõtte raskustest üle aidata, eriti midagi ei teata ja üldine suhtumine saneerimismenetlusse on pigem negatiivne. Saneerimismenetluses ei nähta mitte alternatiivi pankrotimenetlusele, vaid pannakse see sisuliselt pankrotimenetlusega ühte katlasse. Saneerimismenetlusega käivad kaasas negatiivsed müüdid, mis tekitavad ettevõtjates kartust saneerimise vastu. Saneeritava ettevõtja koostööpartnerid tõmbuvad tihti ettevõtte eemale, mistõttu raskustesse sattunud ettevõtjad kardavad saneerimismenetlust isegi algatada või siis hakkavad saneerimise peale mõtlema liiga hilja, kui ettevõtte on juba ammendanud rahalised ja õiguslikud võimalused raskest olukorrast rahulikult välja tulla.

Saneerimismenetluse algatamine

Õige aeg saneerimismenetluse algatamiseks on siis, kui ettevõttel ilmnevad esimesed makseraskused. **Olen päris kindel, et kui ettevõtte kaaluksid saneerimismenetluse kasutamist esimeste makseraskuste ilmnemisel, oleks edukate saneerimismenetluste osakaal oluliselt suurem ja saneerimismenetluse maine oluliselt parem.**

Saneerimismenetluse algatab kohus. Et kohus saaks seda teha, tuleb kohtule esitada saneerimisavaldus koos seaduses nõutud dokumentidega. Saneerimisavalduse koostamisega saab iga ettevõtja ise hakkama. Küll tuleks enne avalduse esitamist selgeks mõelda vastus kahele küsimusele: (i) milliseks kujunevad ettevõtte rahavood lähema kahe aasta jooksul ja (ii) kas nendest rahavoogudest piisab jooksvate kohustuste ja vanade võlgade tasumiseks? Kui vastus teisele küsimusele on „ei“, siis ei tähenda see veel automaatselt, et ettevõtte ei oleks saneerimiskõlbulik. Sellisel juhul tuleb vaadata, milliseid saneerimisabinõusid tuleks kasutada, et saavutada saneerimises võlausaldajate jaoks parem tulemus, kui pankrotis. Eriti hea oleks, kui ettevõtjal on võimalus enne saneerimisavalduse esitamist juba koos spetsialistiga saneerimise üldine tegevuskava läbi mängida. See annab kindlasti rohkem võimalusi viia saneerimine läbi edukalt.

Üks võimalus, mida ettevõtjad tavapäraselt ei oska kasutada, on see, et saneerimisavalduses saab kohtul paluda määrata saneerimisnõustajaks spetsialisti, kellega saneerimise tegevuskava juba on läbi arutatud. Kuigi saneerimisnõustaja isik on puhtalt kohtu otsustada, võtab kohus ettevõtte arvamust ikka arvesse. Kui ettevõtja seda ei tee, määrab kohus saneerimisnõustajaks suvalise isiku, kes ei pruugi tunda ettevõtte spetsiifikat. Siinkohal tasub arvestada, et vastavalt seadusele saab saneerimisnõustajaks olla eelkõige audiitor, pankrotihaldur või vandeadvokaat.

Mis juhtub ettevõtte juhtimisega saneerimise algatamisel?

Lihtne vastus sellele küsimusele on, et mitte midagi ei juhtu. Ettevõtte juhatus jätkab ettevõtte igapäevast juhtimist, saneerimise algatamine ei mõjuta ettevõtte juhtimist mitte kuidagi. Kohtu määratud saneerimisnõustajal on vaid nõustamise ja kontrollimise funktsioon. Saneerimisnõustajal ei ole sellist pädevust, nagu on pankrotimenetlustes pankrotihalduritel. Saneerimisnõustajal ei ole õigust ettevõtte juhtimisse sekkuda või näiteks käskida või keelata ettevõtjal tegemast mingit pangamakset.

Saneerimisnõustaja ei ole ka ettevõtte esindaja. Ta ei saa teha ettevõtja eest otsuseid, anda lubadusi vms.

Kõiki juhtimisotsuseid saneerimismenetluses teeb jätkuvalt ettevõtte juhatus.

Mida tähendab, et saneerimismenetluses kujundatakse võlausaldajate nõuded ümber?

Saneerimismenetluses toimub võlausaldajate nõuete ümberkujundamine. Seaduses antud saneerimisabinõude loetelust kasutatakse saneerimistes eelkõige võlausaldajate nõuete ajatamist ja -vähendamist. Kui pikalt saab ettevõtja oma võlausaldajate nõuded ajatada ja kui palju on võimalik nõudeid vähendada, sõltub väga palju konkreetsetest asjaoludest – ümberkujundatava nõude mahust, ettevõtte tegevusvaldkonnast jne. Seadus siinkohal mingeid ettekirjutusi ei tee.

Nõuete ajatamise osas on Riigikohus leidnud, et saneerimiskava täitmise aeg ei tohiks olla ebamõistlikult pikk, kuid erakordsetel asjaoludel võib saneerimiskava täitmiseks olla mõistlik ka nt 10 aastat. Artikli autori arvates võib mõistlikuks ajatamise pikkuseks pidada kuni 5 aastat. Oluline on meeles pidada, et ajatamisperioodil tuleb võlausaldajale maksta nõude jäägilt ka intressi. Nõuete vähendamise osas on Riigikohus leidnud, et saneerimismenetluses peaksid võlausaldajad saama oma nõuded rahuldatud „*oluliselt mitte väiksemas ulatuses kui pankrotimenetluses*“. Sisuliselt tähendab see seda, et saneerimismenetluses võib võlausaldajale maksta tagasi vähem, kui ta saaks tõenäoliselt pankrotimenetluses. Nõuete ajatamise ja vähendamise ei tasu saneerimiskavas siiski väga hoogu minna, sest lõpuks peavad saneerimiskava heaks kiitma siiski võlausaldajad. Liiga pikk ajatamisperiood või liiga suured võlakärped võlausaldajatele reeglina ei meeldi. Võimalusel peaks ettevõtja üritama võlausaldajatele võlad siiski täismahus tasuda - see oleks positiivne signaal ettevõtja pingutustest nii võlausaldajatele, kui kohtule.

Kui Sul on lisaküsimusi, võta ühendust Veikko Toomerega.

VEIKKO TOOMERE

VANDEADVOKAAT, PARTNER

(+372) 66 76 440

VEIKKO.TOOMERE@NJORDLAW.EE